

dire. Unde fit ut ex tali collusionione, seu mutua remissione, nullum commodum reportent hujusmodi conjuges quoad culpam vitandam, quia semper in eo peccant contra votum, quod prius pactum non servant. Quod si fortasse alter eorum post talem revocationem, pœnitentia ductus, illam retractare velit, alter vero nolit, non poterit quidem ille, qui invitus est, alterum cogere; quia jam de facto cessit juri suo, et valide quidem quantum spectat ad rationem justitiæ. Et ideo ille, qui sic pœnitens, et invitus, reddiderit debitum, non peccabit directe contra votum suum, quia ex vi ejus jam non tenetur non reddere, facta tali rerum mutatione. An vero ex vi voti alterius conjugis teneatur non reddere, jam dicetur.

9. Alio ergo modo fundari potest hæc sententia communis in voto alterius conjugis, quia nimirum ille peccat petendo debitum in eo casu, etiamsi datum consensum revocaverit, et ideo hic non potest reddere debitum, nisi cooperando peccato ejus, quod nunquam licet; ita sumitur ex Navarro supra, n. 59, qui refert D. Thomam, in 4, d. 38. Et explicari potest a simili; nam, licet jure naturæ teneamur alteri reddere rem suam vel depositum, si tamen constet illam velle in malum usum, et præjudicium tertii, non debemus dare, etiamsi petat, ut Tryphon. jurecons. tradit in l. Bona fides, ff. Depositi; ergo a fortiori in præsentia.

10. Contra hanc vero rationem instari posse videtur. Nam si alter conjugum emittat votum castitatis sine alterius consensu, et postea debitum petat, quamvis in eo peccet, et in copula etiam quæ ex vi talis petitionis sequitur, nihilominus alter conjux non peccat reddendo, imo reddere tenetur. Quod tenet expresse Sot., in 4, dist. 17, q. 1, art. 4, circa finem. Et ratio esse potest, quia ille petit jus suum, et actus quem petit de se licitus est; malitia vero, quæ illi admiscetur ex voto conjugis, est valde extrinseca, quæ non imputatur alteri reddenti jus, nec potest dici ad illam cooperari, sed solum permittit illam, quia nec directe vult illam malitiam, nec actum, cui illa sit intrinsece adjuncta; sed per accidens in tali casu, in quo ipse non tenetur vitare actum, aut negare quod debet, ne talis malitia sequatur. Confirmatur a simili, nam D. Thomas et multi Theologi sentiunt peccare maritum petendo debitum ab uxore menstruata, et illam nihilominus non peccare reddendo; ergo idem dici potest in

præsentia. Illa ergo ratio ex hoc præcise capite non videtur firma.

CAPUT X.

QUID DICENDUM SIT DE CONJUGE, QUI DE LICENTIA CONSORTIS CONTINENTIAM VOVIT, ET AN TALIS LICENTIA SIT REVOCABILIS.

1. *Assertio: dans talem licentiam nec tenetur, nec potest licite reddere debitum. — Quid si talem licentiam revocavit. — Peccat revocando.* — Ultimo, ex dictis constat quid dicendum sit, quando alter conjugum solus votum castitatis emisit de licentia sui consortis, nam in hoc casu certum est eum, qui facultatem alteri dedit ad vovendum, non teneri reddere debitum ei petenti, imo nec licite posse reddere. Ratio prioris partis est, quia, eo ipso quod alter petiit facultatem vovendi, et datam accepit, cessit juri quod habebat ad petendum debitum; ergo jam alter non tenetur reddere petenti. Et hinc probatur altera pars, quia si non tenetur reddere, ergo, cum sciat alterum petendo et utendo peccare, tenetur non cooperari illi; quia cum alias licite possit, nihil est quod talem cooperationem a culpa valeat excusare. Et in hoc casu maxime procedit opinio Navarri proxime tractata, quando, scilicet, facultas data est, sive ex alterutra parte, sive ex utraque, et res est integra. Quod addo, quia si jus non est in eodem statu, sed ille, qui facultatem dedit, illam revocavit, majorem habet dubitationem, quia jam videtur alteri restitutum jus, cui cesserat. Sed imprimis juxta superius dicta constat, illum, qui consensum dederat, revocando illum graviter peccare; quod enim diximus circa hoc de superiori religionis, eandem rationem in præsentia habet, vel certe majorem, quia conjux consentiens non proprie se gerit ut superior; nam potius in hoc jure conjuges sunt æquales; sed agit tanquam dominus qui juri suo cedit; unde non potest licite donationem factam retractare. Nec enim satisfacet qui responderit, revocare illam ex consensu ejus cui facta fuit, et ideo id licere. Oportet enim advertere, non soli conjugi, sed suo modo Deo ipsi factam esse illam donationem, seu cessionem juris, et ideo non satis esse socii consensum ut licite fiat.

2. *An sit invalida revocatio licentiæ.* — Dubitari vero ulterius potest quam certum sit, quod supra dicebamus, talem revocationem

facultatis datæ non solum licitam non esse, verum etiam non esse validam. Nam, licet hoc teneant multi Doctores supra citati, nihilominus Sot., lib. 3 de Just., q. 3, art. 1, et in 4, d. 27, q. 1, art. 4, circa fin., absolute et sine hæsitacione docet contrarium; imo, nihil distinguens inter licitum et validum, simpliciter dicit posse illum, qui talem facultatem dedit, illam revocare; solumque allegat cap. *Manifestum*, 33, q. 3, ubi Augustinus non loquitur de voto continentiae, sed de aliis. Et Gratianus, in § quem immediate post illud caput subjicit, ait non esse parem rationem in his votis; idemque repetit in fine totius quæstionis. Et ex loco Augustini, unde sumptum est illud caput, scilicet ex q. 59 in Num., idem colligitur. Nihilominus idem Sot., d. 32, a. 3, in eadem persistens sententia, Richardum pro ea citat tibi, art. 2, q. 2. Verumtamen Richardus cautius et distinctius loquitur, nam imprimis distinguit de licentia in facie Ecclesiæ et coram suo Ordinario data, vel privatim et occulte concessa. Rursus distinguit de revocatione ante vel post votum emissum. Ac tandem insinuat, licet non clare dicat, aliud esse loqui stando in jure naturali solo, aliud in positivo. Primum ergo ait, licentiam privatam ante emissum votum revocari posse. Significat autem hoc esse ex concessione juris habentis suspectas, et periculosas reputantis, has privatas et secretas licentias; solum autem affert caput 1 de Convers. conjug., de quo cap. statim dicam.

3. *Opinio asserens valide revocari licentiam ante votum emissum.* — Videtur autem hæc pars per se probabilis, etiam ex vi juris naturæ, ex fundamento posito a Cajetano supra, art. 8. Nam, licet facultas data sit, si votum non est emissum, nondum etiam dominium actuale in alium transivit; nec is, qui facultatem dedit, jus, quod habebat, amisit; sed tantum erat quasi in potentia; ergo, quamdiu non reducitur in actum, revocatio facta erit valida, sive facta sit cum aliquo peccato ex rationabili causa, quia prior facultas imprudens judicata est. Et confirmatur ac declaratur, quia post datam illam facultatem ante emissum votum, potest, qui illam dedit, petere debitum, et alter tenetur reddere, quia nondum obligatus est altiori vinculo. Unde ipse etiam licentiatus potest petere ante emissum votum, ut per se constat, et alter tenetur reddere; ergo signum est nondum jura fuisse immutata ex vi solius facultatis; ergo revocatio ejus valida est, cum procedat

ex jure proprio, quod adhuc durat. Quare in eo casu non dixerim melius facturam mulierem non vovendo, ut Richardus concludit; sed dixerim non posse vovere quoad non reddendum, quia voveret rem alienam; quoad non petendum vero ita posse vovere, sicut supra dictum est de conjugate vovente sine licentia mariti.

4. *Post votum emissum alia opinio negat, alia affirmat.* — Secundo, si licentia revocetur post emissum votum, Richardus dubius et quasi problematice procedit, utriusque partis argumentum solvens. Fatetur enim opinionem communem esse, talem revocationem esse invalidam, et votum semper manere firmum. Deinde addit aliam opinionem dicentem, nisi licentia fuerit data auctoritate Diocesanæ, revocari posse valide, quamvis revocans peccet. Quod autem valeat revocatio, probat ex c. 1 de Convers. conjug. Unde, cum opinio auctoris intelligi debeat juxta id quod allegat, ut juristæ dicunt, videtur plane Richardus non loqui de quocumque voto castitatis, sed de solemniter facto per professionem religionis, nam de hoc est sermo in illo textu. Unde etiam non loquitur de jure naturali, sed de positivo. Juxta quod, certum est professionem factam ab uno conjugate, etiam de privata licentia alterius, ipso in sæculo remanente, non esse firmam, sed posse ab Episcopo revocari conjugem illum, ut cum alio cohabitaret, nisi alter velit perpetuam castitatem vovere, ad quod cogendus non est; ita enim statuitur in d. c. 1 de Convers. conjug. Tunc autem alter conjux non revocat licentiam, sed Episcopus declarat non sufficientem fuisse, utpote non secundum jus concessam. Unde in eo casu nec peccare existimo conjugem, qui alium postulat a monasterio revocari, quia prior licentia fuit invalida et insufficientis, ideoque ipse semper retinuit jus suum integrum. Dum ergo illo postea utitur, non peccat. Ex illo vero textu et casu non potest argumentum sumi ad vota simplicia et privata, de quibus Ecclesia nihil disposuit. Quin potius, in illo etiam casu, in quo maritus revocatur a monasterio ut cohabitaret cum uxore, dubitari potest an sit liber a voto castitatis. Nam, licet professio non tenuerit in eo quod præjudicat uxori, potuit valere votum quoad id quod est in potestate et jure ipsius mariti, juxta c. *Quidem* et c. *Placet*, de Voto, in quibus ita judicatur, quando maritus professus est invita uxore; ergo a fortiori idem erit quando ex voluntate uxoris id fecit,

etiamsi voluntas illa postea revocetur. Nec argumentum ab irritatione voti solemnibus, per Ecclesiam facta, ad votum simplex validum est, ut in superioribus vidimus.

5. *Talis licentia non potest valide revocari, nec potest licite debitum reddi.* — Videtur ergo illa sententia relinquenda; contrariam enim tenet Magist., in 4, d. 32, cum omnibus Doctoribus, quos supra retuli. Ratio autem hujus communis sententiæ est supra facta, quia, eo ipso quod alter conjugum alteri fecit facultatem votendi, cessit juri suo intuitu divini honoris; ergo, postquam materia illa jam est promissa Deo, nullum relinquitur jus conjugum, qui facultatem dedit, ad revocandam illam, et petendum debitum; ergo quantumvis ille revocet, alter non potest licite reddere, quia non cogitur ad solvendum jus alteri, cum alter jam non habeat; ergo nullo titulo excusari potest, quominus servare votum teneatur; ergo revocatio illa valida non est. Confirmatur primo a simili, quando votum factum est ab utroque conjugum ex mutuo consensu; nam tunc irrevocabile est, ut Soto jam fatetur, etiamsi ex mutuo consensu revocare illud velint. Ergo eadem ratione revocare illud ab uno solo est irrevocabile ab ipso. Patet consequentia, quia non magis efficax est unius voluntas ad revocandum quod utriusque voluntate donatum fuit; imo videtur in hoc esse major ratio, quia, secluso voto, pactum mutuum mutuo etiam consensu revocari potest, et tamen propter votum est irrevocabile; at vero simplex promissio facta ab altero conjugum de non petendo debitum tali tempore, non potest ab eodem valide revocari sine consensu alterius, licet cum illo possit. Ergo si talis concessio facta sit in ordine ad votum, et jam per votum firmata sit, manet illa irrevocabilis, quia nec alter potest revocare valide sine consensu alterius, nec alter potest consentire ratione voti.

6. *Licentia hæc datur proprie ad non reddendum.* — Superest vero reddenda differentia inter hoc votum et alia. Diximus enim supra, si superior concedat subdito facultatem votendi aliquid, et post votum emissum eam revocet, revocationem esse validam, etsi superior peccet. Quod a fortiori verum habet in aliis votis uxoris factis cum licentia mariti; imo de his expressius loquitur lex, Num. 30, juxta expositionem Augustini receptam. Cur ergo non erit idem in voto continentiae? Dicendum ergo est, duo esse in voto continentiae unius conjugum facta ex licentia alterius,

scilicet, non petere et non reddere debitum. Propter primum non est necessaria facultas alterius conjugum, ut votum non petendi sit et validum et firmum, modo superius declarato; et ideo in hac parte non habet locum revocatio, cum nec licentia locum habeat. Quod si forte ex quadam urbanitate, et ad majorem tranquillitatem petita fuit et concessa, multo minus poterit revocari, cum illa non esset necessaria; et quamvis negata fuisset, et votum factum esset, illa petita, et non obtenta, nihilominus firmum fuisset quoad hanc partem non petendi.

7. *Probatur assertio, quare, scilicet, hæc licentia non sit revocabilis.* — Proprie ergo agendum est de facultate non reddendi, in qua habet unusquisque jus suum; et de hac dicendum est non esse proprie facultatem, seu licentiam, qualis est illa, quæ a superiore datur, sed esse renunciationem proprii juris, quæ, dum voto firmatur, habet vim cujusdam donationis irrevocabilis; ita sentit Gratianus supra. Ex quo in hunc modum explicatur, quia vir et uxor in his quæ ad torum et castitatem spectant, pares sunt. Unde, sicut uxor non potest per se facere votum castitatis quoad non reddendum, ita nec vir; et sicut illa potest de consensu mariti, ita et hic de consensu uxoris; ergo signum est hanc non esse licentiam superioris, sed renunciationem proprii juris, sicut in uxore, ita et in marito. Renunciatio autem juris proprii quædam donatio est, et materia illius renunciationis jam est per votum dicata Deo, et ideo irrevocabilis manet. Hoc autem non ita est in facultate, quam superior dat ad faciendum aliquid, quia per illam nec renuntiat, nec forte renuntiare potest officio superioris, nec transfert jus in alterum, sicut in presenti fit.

8. *Objectio.* — Adhuc tamen superest difficultas, quia imprimis sequitur ex dictis, quoties maritus, verbi gratia, libere facit facultatem uxori non reddendi debitum, quamvis illam voto non firmaverit, nec etiam uxor votum castitatis emisit, liberam illam manere ab obligatione reddendi debitum, ita ut licet velit maritus illam licentiam revocare, non possit. Consequens autem est contra dicta, et contra omnes. Sequela quoad ultimam partem, in qua est difficultas, probatur, quia illa licentia est donatio quædam, nam per illam cedit maritus juri suo, et remittit debitum uxori; ergo, licet postea velit, non potest revocare, nec iterum illam obligare; vel certe si tunc potest, etiamsi votum uxoris

intercedat, poterit idem facere saltem valide, quia votum non tollit illi jus suum. Deinde si maritus fecit facultatem uxori promittendi Ecclesiæ calicem, et illa emisit votum, si maritus postea revocet facultatem dandi, uxor liberatur debito voti; et tamen ibi etiam maritus cessit juri suo, et donavit rem illam uxori quantum ad illum usum; ergo similiter, etc.

9. Tertio, est etiam gravis difficultas, si contingat maritum versari in gravi periculo pollutionis, vel fornicationis, nisi uxor reddat debitum, postquam ipse revocavit licentiam datam; jura enim revocant etiam a religione virum, qui cum facultate uxoris ingressus est, quando ipsa votum non emisit, nec vult emittere, idque propter vitandum periculum incontinentiæ in uxore; ergo a fortiori quando votum simplex factum est de licentia mariti, etiamsi licentia fuerit ad non reddendum, si illemet votum non emisit, et revocet licentiam, uxor tenebitur illi parere, saltem quoad reddendum debitum; idemque est de ipso marito, si ille fuit qui votum emisit.

10. *Responsio ad objectionem.* — *Duobus modis potest talis licentia concedi.* — Propter hæc et alia videtur hæc pars non improbabilis; nihilominus recedendum non est a communi sententia, quæ videtur satis expressa Augustini, epist. 199, et refertur in c. *Quod duo*, 33, q. 3. Est etiam Gratiani ibi, post c. *Manifestum*, et in fine quæstionis. Ratio etiam supra facta efficax est, magisque ex solutione harum difficultatum elucidabitur. Ad primam ergo respondeo, dupliciter posse maritum (idemque semper intelligitur de utroque conjugum) illam licentiam concedere uxori ante votum emissum: uno modo in ordine ad votum emittendum, alio modo simpliciter et absolute per modum cessionis, seu absolutæ remissionis debiti. Priori modo loquuntur Doctores, cum dicunt posse talem licentiam revocari ante emissum votum; estque verissimum, quia nondum maritus abdicavit a se dominium, sed quasi sub conditione, et dependenter a voto uxoris. Si ergo hoc modo procedat argumentum, negatur sequela. Et est ratio clara, quia ante illud votum nondum est consummata, nec abdicatum est jus, et ideo potest valide revocari.

11. Si autem maritus posteriori modo cessisset juri suo, absolute scilicet, et sine ordine ad votum, concedo in rigore et ex vi justitiæ non teneri postea uxorem ad reddendum debitum, quantumvis alter revocet, ut

argumentum probat; quia fuit liberata a debito, et renunciatio habuit effectum, et consummata fuit absque voto. Et declaratur, quia si mutuo pacto uterque conjugum cedat juri suo, etiamsi votum non faciant, uterque liber manet ab obligatione justitiæ quoad debitum reddendum; nec tenetur alter consentire, licet velit alter a pacto recedere, quamvis in eo casu libere possit, ut dixi supra; ergo idem est, etiamsi ex altera parte tantum facta sit renunciatio debiti et proprii juris. Patet consequentia, quia non minus est efficax et irrevocabilis simplex donatio absoluta, quam alii contractus mutui. Non ergo potest cogi in eo casu uxor ad reddendum debitum; potest tamen, si voluerit, ratam habere revocationem mariti, et tunc postea tenebitur reddere, quia, postquam semel liberata fuit a debito, licet non possit invita iterum obligari, tamen sua voluntate potest; cumque in eo casu votum non intercesserit, liberum erit ei id facere, si voluerit; imo aliquando recte faciet, si maritus indiguerit.

12. *Sex corollaria limitantia propositam doctrinam communem.* — Hinc vero sequi videtur, quod, licet maritus post votum factum licentiam revocet, uxor non teneatur revocationem mariti acceptare, imo nec licite possit, quia agat contra votum; nihilominus si illam acceptet, et voluntarie quasi reddat marito jus suum, seque denuo illi obliget, licet in hoc peccet, validum tamen esse actum, et ex tunc jam teneri ad reddendum debitum, et consequenter non peccare in eo reddendo. Explico singula, et primo, quod non teneatur acceptare revocationem mariti, constat ex dictis; quia nemo tenetur (loquor per se) alteri reddere quod sibi donatum est semel, quantumvis alter velit donationem revocare. Secundo, quod non possit licite, etiam est clarum, quia talis acceptatio repugnat voto, quia illud ipsum, quod sibi donatum fuit, Deo jam promisit et dicavit; et ideo dum vult iterum illud humano juri subicere, contra votum agit. Tertio, quod nihilominus illa revocatio acceptata voluntarie ex parte uxoris teneat, patet, quia, licet sit contra votum, non est contra justitiam. Donatio autem alicui facta de re alteri promissa valida est; sic enim valet matrimonium, non obstante priori voto simplici castitatis. Quarto, hinc fit ut uxor ex tunc teneatur reddere debitum, quia jam maritus retinet integrum et expeditum jus quod per matrimonium acquisivit. Vinculum enim semper manet integrum, atque

adeo proprietas et dominium radicale in corpus alterius; solumque renuntiaverat usui et juri petendi. Sed hæc abdicatio sublata fuit per revocationem ab uxore acceptatam. Quinto, hinc tandem fit, ut non peccet uxor in posterum reddendo, quia nemo peccat servando justitiam, nec votum jam obligat ad oppositum. Simile exemplum est supra adductum de illo, qui duxit uxorem, cum votum castitatis haberet; peccavit enim id faciendo, postea vero non peccat reddendo, imo ad id tenetur. Sexto vero addendum est, in eo casu non posse uxorem illam licite petere, quia quoad hoc simpliciter votum mansit integrum, quod per se patet. Juxta hunc ergo modum existimo limitandam et explicandam communem sententiam, etiamsi Doctores non ita distincte hoc declarent.

13. *Satisfit primæ confirmationi.*—Ad primam confirmationem, aliqui putant idem esse dicendum in eo casu, scilicet, si maritus revocet licentiam ante votum uxoris factum, validam esse revocationem; alias vero, si votum jam factum sit, non esse validam, et uxorem posse ac debere (si absque scandalo valet) votum suum implere, quia illa revocatio est in præjudicium tertii. Verumtamen, cum hoc præjudicium non sit contra justitiam, sed solum contra votum, non potest ob eam solam causam revocatio censi nulla, sed illicita solum et sacrilega. Et ita mihi videtur in eo casu dicendum, et sentit Cajetanus in art. 8, Sot. et omnes. Negatur ergo similitudo rationis; nam in illo voto reali de calice Ecclesie dando, vel quid simile, nunquam maritus abdicat a se dominium quod habebat in rem illam; imo, licet non ipse, sed uxor, habeat proprium et directum dominium, non abdicat a se administrationem, quamvis licentiam ad talem usum præbeat; semper enim manet superior, etiam post licentiam datam. Et ideo si illam revocet, factum tenet; in præsentem vero abdicat a se dominium, seu proprium jus, ut declaravi. Unde in illo exemplo, et in quolibet simili voto reali, eadem differentia versatur respectu voti continentie, quæ inter alia vota personalia ad idem votum continentie comparata, videlicet quod in continentia non se gerit alter conjugum ut superior dans licentiam, sed ut æqualis cedens juri suo. In aliis vero, solum ut superior qui semper retinet jus suum gubernandi et regendi, et consequenter revocandi facultatem datam.

14. *Satisfit secundæ.*—*Satisfit tertiæ.*—

Ad secundam confirmationem, imprimis dicitur esse dissimilem rationem, quando votum factum est de licentia conjugis, vel sine illa. Nam in hoc posteriori casu retinet ille jus suum integrum, nec tenetur ullo modo abstinere, aut occasionem libidinis cum propria uxore vitare; illa etiam licet non debeat petere, debet tamen reddere, etiam tacite petenti; in eo autem casu censetur tacite petere, et ideo parere tenetur. At vero quando votum absolutum, etiam quoad non reddendum, factum est de licentia mariti, tunc ipse etiam maritus tenetur a conjugate abstinere, eamque non inducere ad malum, nec sese exponere periculo libidinis cum illa. Et ideo ipsa non excusatur ab obligatione propter periculum ejus, sed debet quærere alia media, et cogere illum ut ei assentiatur. Si vero sine magna separatione et scandalo non possit vitari tale periculum, vel proprium, vel conjugis, illa erit sufficiens causa obtinendi dispensationem, quam, ut infra dicam, Episcopus concedere poterit, vel aliquis confessor privilegiatus. Per modum autem irritationis tale votum tolli non potest. Per quod etiam patet responsio ad alteram partem de voto solemnem, seu professione religionis. Nam ibi etiam non tollitur obligatio per modum irritationis, sed auctoritate Ecclesie, quæ impedivit talis voti firmitatem, quod tamen in simplici voto non fecit. Et ratio fortasse fuit, vel quia professio est res publica, quæ maxime fit auctoritate ipsius Ecclesie, votum autem simplex est res privata et occulta; vel quia votum solemne est firmiter, nec facile habet remedium, si semel fiat omnino ratum et validum, votum autem simplex facilius auferri potest, etiamsi a principio totum suum valorem obtineat. Et ideo de voto simplici unius conjugis nihil Ecclesia disposuit; ut, scilicet, fieri non possit altero conjugate non vovente, sicut de professione religionis statutum est.

15. *Abulensis aliam differentiam assignat.*

—Addit vero Abulens., q. 81, in c. 30 Num., in hoc esse aliquam differentiam inter virum et uxorem. Nam si vir fecit votum de licentia uxoris, procedunt indistincte omnia quæ diximus, quia nulla ratione vir debet consentire. At vero si uxor fecit votum de licentia viri, et ipse postea reclamet et petat debitum, licet, per se loquendo, etiam uxor postea non teneatur parere, nec debeat, si absque incommodo possit, si tamen perturbatur inde pax, vel timet periculum, potest et debet

reddere. Quod si objiciatur, quia vir et uxor in hoc negotio sunt pares, 1 Cor. 7, 33, q. 1, c. *Si quis uxorem*, 1, q. 1, c. *Præcepit*, respondet, Ecclesiam absolvere in eo casu uxorem a voto, ne majora mala sequantur, quod tamen non concessit in viro, quia, cum ille sit potentior, non est periculum, nec gravis discordia, etiamsi ille semper resistat. Ipse autem non ostendit ubi hoc concesserit Ecclesia, nec ego invenio. Unde in eo casu censeo esse optimam causam dispensationis, per se autem non esse sufficientem causam, ut cesset absolute et ex se obligatio voti in uxore, quamvis in particularibus actibus possit intervenire excusatio, si intercedat periculum mortis, aut alicujus gravis mali, quod facilius potest ex parte uxoris contingere, quam viri; sed hoc per accidens est, absolute enim semper est verum, tale votum non posse a marito irritari.

CAPUT XI.

UTRUM PRÆTER SUMMUM PONTIFICEM ALIQUIS PER POTESTATEM QUASI ORDINARIAM SEU GENERALEM IN VOTO SIMPLICI CASTITATIS DISPENSARE VALEAT.

1. *Communis opinio concedit Episcopis potestatem quasi ordinariam ad commutandum, et dispensandum hoc votum in necessitate urgente.*—Suppono solum Summum Pontificem nunc de facto dispensare in voto etiam simplici castitatis, et idem est de quatuor aliis reservatis, per potestatem simpliciter ordinariam; alios vero, si aliquando dispensant, solum id facere delegata potestate, seu ex privilegio ipsis personis, non officio in perpetuum concesso. Solum difficultas est hoc loco de Episcopis, utrum pro aliquo casu habeant generalem facultatem, et quasi ordinariam ad dispensandum seu commutandum in hoc voto castitatis. Et eadem ratio est de aliis reservatis, in qua, prima et communis sententia hanc illis potestatem concedit, in casibus, quibus necessitas revera magna est, et periculum in mora, vel impotentia adeundi Pontificem.

2. *Fundamentum.*—Colligitur hæc opinio ex interpretibus juris canonici, in c. *Veniens*, Qui clerici vel voventes, ubi ob periculum fornicationis Papa licentiam tribuendam dicit cuidam femine ad nubendum post emissum castitatis votum, ubi Panorm., n. 6, ait, in casu illius textus, seu in omni simili, posse

Episcopum dispensare; quia reperimus, inquit, casum concessum ab Ecclesia, et non reperitur sibi prohibita dispensatio; citatque Speculatorem, tit. de Legibus, in § *Nunc de Episcoporum*, vers. 122, absolute dicentem, Episcopum posse dispensare in voto simplici castitatis. Quod dictum ex Joanne Andr. et aliis Doctoribus refert etiam Angelus, *Votum*, 4, n. 9, et dicit limitandum esse ad duos casus. Unus est, quando votum castitatis fuit ex aliquo metu emissum, etiamsi metus non fuerit omnino justus; alius est propter periculum fornicationis, quando verosimiliter timeatur de incontinentia. Quæ duæ circumstantiæ videntur concurrisse in casu illius c. *Veniens*, ubi Cardin., Anton., in eadem sunt sententia. A quibus auctoribus in verbis videtur dissidere Sylv., *Votum*, 4, q. 4; tamen in re existimo non dissentire, solum enim addit requiri ut sit periculum in mora; et idem tenet Armilla, verbo *Dispensatio*, 1, 17; Tabien., n. 9; Palac., in 4, d. 38, disp. 3. Et idem sensit Navar., c. 12, n. 76, ubi requirit ut non possit adiri Papa.

3. *Confirmatio.*—Et confirmari potest hæc opinio, quia generaliter censent Doctores posse Episcopum dispensare simili necessitate urgente, in quocumque casu sibi alias non concessio, vel etiam prohibito, ut est communis sententia Canonistarum, in c. *At si clerici* § de Adulteriis, de Judic., quam tenet etiam Sylv., verb. *Dispensatio*, § 9; et Angel., n. 5; Navar., c. 22, n. 35, et alii, quos refert Cord., lib. 1 Quæstion., q. 11; Ludovicus Lop., in Instructorio, p. 1, c. 49. Ergo idem dicendum est in præsentem casu, quia omnes rationes, quæ in aliis casibus movere possunt, non minus urgent in præsentem. Præcipua autem est, quia non est verisimile, Pontifices reservasse hujusmodi casus cum eo rigore, ut etiamsi scandalum aut periculum animarum interveniat, non possit ab Episcopis dispensari; quia Papa ita utitur sua potestate, ut redundet in ædificationem animarum, non in destructionem. Et confirmatur ex ratione textus, in c. ult. de Pœnit. et remiss., ne propter dilationem pœnitentiæ periculum imminet animarum, etc. Juxta quam etiam Concilium Trident., sess. 14, c. 4, ait, *ne occasione reservationis aliquis pereat, custoditum ab Ecclesia semper fuisse, ut in extrema necessitate nulla sit casuum reservatio.* Ergo simili ratione, ne ob dilationem dispensationis aliquis pereat, censendum est, in tali casu dispensationem similem non esse reservatam.